

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

Śląskie.
Pozytywna energia

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO SKUTKÓW REALIZACJI

PROGRAMU USUWANIA AZBESTU Z TERENU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO DO ROKU 2032

PROJEKT

Autor opracowania: dr Anna Starzewska-Sikorska

Gliwice

recycling
odpady
technologie

Spis treści

1. Wstęp.....	4
1.1. Podstawa prawna i cel opracowania prognozy.....	4
1.2. Zawartość merytoryczna Prognozy.....	4
2. Informacja o zawartości, głównych celach Programu i powiązaniach z innymi dokumentami.....	6
2.1. Zawartość Programu.....	6
2.2. Powiązania Programu z innymi dokumentami strategicznymi.....	10
3. Określenie, analiza i ocena celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	11
4. Analiza stanu środowiska naturalnego	14
4.1. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem.....	14
4.2. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji Programu ze szczególnym uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie	22
4.3. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji „Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”	24
5. Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko w tym na obszar Natura 2000.....	26
Przeanalizowane zostały oddziaływania realizacji Programu na poszczególne komponenty środowiska i na zdrowie ludzi.	26
6. Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją Programu	30

7. Oddziaływanie transgraniczne związane z realizacją Programu.....	31
8. Przewidywane metody analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania	32
9. Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu	33
10. Metody wykorzystane przy sporządzaniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	33
11. Podsumowanie	35
Streszczenie w języku niespecjalistycznym	36

1. Wstęp

1.1. Podstawa prawna i cel opracowania prognozy

Podstawą prawną wykonania prognozy są przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008r nr 199 poz. 1227 z późn. zm.). Art. 46 powyższej ustawy nakłada obowiązek przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektów planów, programów, strategii i polityk sektorowych opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Prognozy oddziaływania na środowisko sporządzane są jako jeden z wymaganych elementów procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przeprowadzanej dla takich dokumentów.

Z przepisów tych wynika, że organ zlecający opracowanie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu województwa śląskiego do roku 2032” zobowiązany jest do przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, w ramach którego powstanie prognoza oddziaływania na środowisko tego dokumentu. Ustawa ta narzuca regulacje dotyczące oceny oddziaływania na środowisko planów i programów zawarte w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny skutków niektórych planów i programów. Ponadto, wymóg przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko jest zgodny z dyrektywą 2003/4/WE w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska.

Celem przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko jest określenie korzystnych i niekorzystnych wpływów środowiskowych spowodowanych realizacją projektowanego „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu województwa śląskiego do roku 2032”, przed ostatecznym podjęciem decyzji o przyjęciu Programu do realizacji przez władze samorządowe województwa.

Prognoza oddziaływania na środowisko współtworzy ostateczną wersję dokumentu podstawowego, jakim jest Program. Wnioski i rekomendacje w niej zawarte powinny być włączone w ostateczny kształt „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu województwa śląskiego do roku 2032”.

Celem przeprowadzenia niniejszej Prognozy jest:

- ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska we wszystkich częściach „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu województwa śląskiego do roku 2032”,
- ocena potencjalnych skutków środowiskowych wdrażania zapisów Programu.

1.2. Zawartość merytoryczna Prognozy

Zgodnie z art. 51 z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008r nr 199 poz. 1227 z późn. zm.), Prognoza powinna zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,

- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,

Ponadto, Prognoza powinna określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Dz.U.09.151.1220 z późn. zm),
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - różnorodność biologiczną,
 - ludzi,
 - zwierzęta,
 - rośliny,
 - wodę,
 - powietrze,
 - powierzchnię ziemi,
 - krajobraz,
 - klimat,
 - zasoby naturalne,
 - zabytki,
 - dobra materialne,

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy,

Prognoza powinna też przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensacje przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

2. Informacja o zawartości, głównych celach Programu i powiązaniach z innymi dokumentami

2.1. Zawartość Programu

„Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” jest dokumentem, który ma zagwarantować oczyszczenie terytorium województwa z azbestu w terminie do 2032 roku, wyeliminowanie spowodowanych azbestem negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców, a także likwidację oddziaływania azbestu na środowisko.

„Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”, po uzyskaniu wymaganych opinii, zostanie przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa.

Program zawiera 16 rozdziałów oraz załącznik.

W rozdziale 2, następującym po krótkim wprowadzeniu, przedstawiono cele Programu. Celem Programu jest spowodowanie działań związanych z oczyszczeniem terenu województwa śląskiego z azbestu, tj. wyrobów budowlanych zawierających azbest jak również pozostałych wyrobów zawierających azbest i odpadów azbestowych w określonym horyzoncie czasowym.

Następnie przedstawione zostały zadania oraz zakres Programu.

Rozdział 3 opisuje metodykę opracowania Programu. Dane będące podstawą oceny skali problemu zostały zebrane na poziomie gmin przez ankietyzację oraz wykorzystanie uzupełniająco danych z **Bazy wyrobów i odpadów zawierających azbest**.

Rozdział 4 został poświęcony dokładnej charakterystyce wyrobów zawierających azbest włącznie z właściwościami fizyko-chemicznymi azbestu, klasyfikacją oraz zastosowaniem.

Omówiono zastosowanie azbestu w budownictwie i ciepłownictwie.

Rozdział 5 opisuje zagrożenie dla ludzi wynikające z obecności azbestu w środowisku.

Narażenie niezawodowe na działanie azbestu (w tym środowiskowe) może wystąpić:

- na terenach sąsiadujących z terenami przemysłowymi (np. zakłady stosujące wyroby azbestowe - chłodnie kominowe, chłodnie wieżowe, nieczynne nie oczyszczone zakłady produkujące wyroby azbestowe, dzikie składowiska odpadów zawierających azbest, nielegalne składowanie odpadów azbestowych ze zmieszaniem odpadami komunalnymi, nieprawidłowo prowadzone składowiska odpadów azbestowych),
- u członków rodzin pracowników nie przestrzegających przepisów i zasad bezpieczeństwa przy usuwaniu, demontażu, transporcie i składowaniu wyrobów i odpadów zawierających azbest,
- na obszarach miejskich przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu,
- na obszarach miejskich i wiejskich w wyniku uszkodzeń mechanicznych i korozji chemicznej i biologicznej ścian osłonowych i pokryć dachowych,
- w obiektach, pomieszczeniach wewnętrznych w wyniku użytkowania wyrobów azbestowych stosowanych jako izolacje ognioodporne, akustyczne, wentylacyjne i klimatyzacyjne.

W wyniku przedostania się do organizmu pyłu azbestowego przez układ oddechowy mogą nastąpić zmiany chorobowe głównie u ludzi zawodowo narażonych na pył azbestowy, w tym:

- pylica azbestowa (azbestoza),
- nowotwory złośliwe - rak płuca i opłucnej (międzybłoniak),
- zgrubienia opłucnej,

Skutkiem oddziaływania azbestu na skórę może być wystąpienie zapaleń skórnych, dermatoz, brodawek.

Rozdział 6 omawia rodzaje i klasyfikację odpadów zawierających azbest. Odpady te powstają w wyniku demontażu, rozbiórki, wyburzeń, usunięcia wyrobów zawierających azbest z obiektów, budowli i urządzeń. Wszystkie te odpady należą do grupy odpadów niebezpiecznych.

Rozdział 7 poświęcony został tematyce bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest w trakcie użytkowania oraz usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest. W szczególności podane zostały procedury proponowane przez Ministerstwo Gospodarki w ramach realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032". Procedury te odnoszą się do kilku grup działań związanych z azbestem. Są to w szczególności:

Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.

Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Opis każdej procedury zawiera cel, zakres procedury oraz opis szczegółowy, który przedstawia zasady postępowania z azbestem, technologie oraz wymagania formalno-prawne. Zachowanie procedur powinno w znacznym stopniu zapewnić bezpieczeństwo zdrowotne i środowiskowe działań związanych z azbestem.

Rozdział 8 przedstawia stan aktualny użytkowania wyrobów zawierających azbest i gospodarki odpadami azbestowymi w województwie śląskim. W rozdziale tym dokonano oceny skali problemu azbestu w województwie śląskim.

Diagnoza aktualnego stanu użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie województwa śląskiego przeanalizowana została w aspekcie:

- ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy/miasta występujących w:
 - budynkach mieszkalnych jednorodzinnych i budynkach gospodarczych,
 - budynkach wielorodzinnych,
 - obiektach użyteczności publicznej,
 - obiektach podmiotów prawnych,
- stanu wyrobów zawierających azbest z podziałem na rodzaj obiektu budowlanego,
- miejsca występowania odpadów zawierających azbest,
- rejonów szczególnego zagrożenia związanego z użytkowaniem wyrobów zawierających azbest i magazynowaniem, nielegalnym składowaniem odpadów,
- rozwiązań dotyczących odbioru, transportu i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Na podstawie przeprowadzonych inwentaryzacji, danych z bazy azbestowej oraz szacunków przyjęto w Programie dane dotyczące ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gmin województwa śląskiego, jako wyboru alternatywnego danych z ankiet lub bazy wyrobów zawierających azbest oraz przyjętego szacunku tych wyrobów. Dane te przedstawiają się następująco :

- płyty azbestowe - cementowe, wyłącznie osoby fizyczne - 154 593 Mg
- płyty azbestowe - cementowe, wyłącznie podmioty prawne - 128 095 Mg,
- pozostałe wyroby zawierające azbest, wyłącznie podmioty prawne 4 514 Mg.

Łączna ilość wyrobów zawierających azbest terenie województwa śląskiego wynosi **287 202 Mg**.

Powyższa ilość odpadów zawierających azbest w Programie wymaga unieszkodliwiania

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” (POKA) przyjęto, że następujące ilości odpadów zawierających azbest powinny być wycofane z użytkowania na terenie województwa śląskiego:

- w latach 2009 – 2012 około 28% odpadów tj. 80 417 Mg (2,05 % przyjętej ilości w POKA w skali kraju),
- w latach 2013 – 2022 około 35% odpadów tj. 100 520 Mg (2,01 % przyjętej ilości w POKA w skali kraju),
- w latach 2023 – 2032 około 37% odpadów tj. 106 265 Mg (2,01 % przyjętej ilości w POKA w skali kraju).

W celu określenia rejonów szczególnie zagrożonych wyrobami zawierającymi azbest przyjęto założenie, że są to tereny, gdzie występowanie wyrobów zawierających azbest płyt azbestowo cementowych jest największe przyjmując powierzchnię powiatu, liczbę ludności i ilość tych wyrobów. Płyty azbestowo – cementowe stanowią 98,5% wszystkich wyrobów przyjętych w Programie.

Na potrzeby Programu przyjęto jako wskaźnik zagrożenia wyrobami zawierającymi azbest mieszkańca i km^2 - $[\text{kg/M/ km}^2]$. Według wskaźnika zagrożenia wyrobami zawierającymi azbest do terenów o największym zagrożeniu należą: m. Jaworzno 755 kg/M/ km^2 , m. Piekary Śląskie 187 kg/M/ km^2 , m. Mysłowice 150 kg/M/ km^2 , powiat żywiecki 148 kg/M/ km^2 i bieruńsko –lędziński 144 kg/M/ km^2 . Do obszarów o najmniejszym wskaźnika zagrożenia wyrobami zawierającymi azbest należą m. Katowice 4 kg/M/ km^2 , powiat częstochowski 4 kg/M/ km^2 i kłobucki 3148 kg/M/ km^2 . Średnia dla województwa wynosi 78 kg/M/ km^2 . Wg opracowania "Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne. Raport z badań." - opracowanie: Neonila Szeszenia-Dąbrowska, Wojciech Sobala; Łódź, 2010r., W województwie odnotowano 60,2% stężeń umiarkowanych od 400 do 1000 wł/m^3 oraz 13,3% wysokich. Średnie wartości stężeń włókien przekraczające 1000 wł/m^3 występowały w Chorzowie 1217 wł/m^3 , Sosnowcu wł/m^3 i Zabrze 1031 wł/m^3 . Średnia dla wszystkich punktów wynosiła 679 wł/m^3 . Przyjęty poziom na terenie kraju wg powyższego opracowania 1000 wł/m^3 jako stanowi 82 % wszystkich pomiarów na terenie kraju.

Rozdział zawiera również charakterystykę składowisk odpadów azbestowych na terenie województwa śląskiego. Pojemność przedstawionych składowisk wynosząca 364 950 m^3 jest wystarczająca do unieszkodliwiania wytworzonych wszystkich odpadów zawierających azbest na terenie województwa śląskiego. Można przyjąć, że składowiska te dysponują wolną pojemnością na poziomie ok. 100 000 m^3 w stosunku do przedstawionej w Programie ilości wyrobów zawierających azbest do usunięcia z terenu województwa śląskiego.

Rozdział 9 przedstawia zadania służące realizacji celów zawartych w Programie.

Ustalając politykę, cele i zadania Programu kierowano się zasadami:

- nieprecyzyjnych danych w zakresie występowania wyrobów i odpadów azbestowych na terenie województwa śląskiego wynikającej z braku w wielu gminach szczegółowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest,
- zapobiegania narażenia na ekspozycję pyłu azbestowego ludzi i środowiska,
- realności przyjmowanych zadań organizacyjnych i inwestycyjnych na terenie województwa śląskiego,

Przyjęto następujące zadania w zakresie realizacji Programu:

- Działania informacyjno-edukacyjne związane z problematyką azbestową (ulotki, materiały informacyjne, spotkania, seminaria, działalność w mediach i inne),

Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032

- Aktualizacja bazy informacyjnej dotyczącej występowania wyrobów zawierających azbest na terenie województwa śląskiego,
- Monitoring realizacji Programu.

Rozdział 10 zawiera harmonogram realizacji Programu.

Lp.	Zadania	Źródło finansowania	Odpowiedzialny za realizację	Termin
1.	Oczyszczanie obiektów z wyrobów zawierających azbest	szczegóły rozdz.12 środki finansowe właścicieli nieruchomości, środki finansowe gmin, powiatów, WFOŚ i GW w Katowicach	właściciele, użytkownicy, zarządcy nieruchomości	2011 – 2032
2.	Działania informacyjno-edukacyjne związane z problematyką azbestową tj. o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających (ulotki, materiały informacyjne, spotkania, seminaria, działalność w mediach i inne)	środki finansowe gmin, powiatów, WFOŚ i GW w Katowicach	Urzędy gmin i starostwa powiatowe Marszałek Województwa Śląskiego	2011 – 2032
3.	Aktualizacja bazy informacyjnej dotyczącej występowania wyrobów zawierających azbest na terenie województwa	WFOŚ i GW w Katowicach	Urzędy gmin Marszałek Województwa Śląskiego Ministerstwo Gospodarki	2011- 2032 (zadanie ciągłe)
4.	Aktualizacja „Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”	WFOŚ i GW w Katowicach	Marszałek Województwa Śląskiego	2012- 2032
5.	Monitoring realizacji „Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”	WFOŚ i GW w Katowicach	Marszałek Województwa Śląskiego	2011-2032

W rozdziale 11 przedstawiono koszty usunięcia wyrobów i odpadów zawierających azbest z obiektów osób fizycznych.

Rozdział 12 zawiera omówienie źródeł finansowania realizacji zadań Programu.

Rozdział 13 zawiera analizę korzyści wynikających z realizacji Programu wraz z oszacowaniem ich wartości.

Rozdział 14 omawia zasady zarządzania Programem z określeniem wskaźników monitorowania i oceny skuteczności realizacji zadań Programu.

Rozdział 15 przedstawia zakres zadań realizowanych na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Rozdział 16 to podsumowanie i wnioski.

2.2. Powiązania Programu z innymi dokumentami strategicznymi

Podstawowym dokumentem określającym ramy prawne gospodarki odpadami w Unii Europejskiej jest Dyrektywa Rady 74/442/EEC, nakładająca na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia odzysku i usuwania odpadów w sposób nie zagrażający życiu ludzkiemu oraz nie powodujący szkód w środowisku. Ponadto nakłada ona obowiązek zapobiegania tworzeniu się lub ograniczaniu ilości odpadów i ich szkodliwości.

„Program Usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” został opracowany z uwzględnieniem celów zawartych w dokumentach strategicznych odnoszących się do rozwoju gospodarczego oraz do ochrony środowiska a w szczególności do gospodarki odpadami w tym odpadami niebezpiecznymi a więc również azbestem.

Problem usuwania azbestu jest uwzględniany w dokumentach strategicznych unijnych, krajowych i wojewódzkich. Poza Dyrektywą Rady 74/442/EEC i innymi dyrektywami nakreślającymi ogólnie obowiązki krajów członkowskich w zakresie w szczególności gospodarowania odpadami azbestowymi, istotne przy opracowywaniu Programu były takie dokumenty jak:

- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013,
- Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do 2016 r.,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami KPGO 2010,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego oraz Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego,
- „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”.

Cele zawarte w tych dokumentach są zgodne z celami przedstawionymi w „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”.

3. Określenie, analiza i ocena celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Głównym celem **Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015** jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin. Program realizuje ten cel ze względu na swoje działania ukierunkowane na poprawę zdrowotności mieszkańców Polski oraz życie w czystym, zdrowym i sprzyjającym środowisku przyrodniczym poprzez oczyszczenie kraju z azbestu - substancji stanowiącej zagrożenie dla środowiska.

Działania zawarte w *Programie* są powiązane z następującymi Priorytetami SRK:

- 1) z Priorytetem 1: *Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki* w zakresie podniesienia poziomu technologicznego gospodarki przez rozwój badań oraz innowacje, w tym eko-innowacje jako inwestycje przyszłości, wśród których wymienia się wycofywanie substancji uznanych za toksyczne i niebezpieczne;
- 2) z Priorytetem 2: *Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej* w zakresie kształtowania warunków dla rozwoju inwestycji w mieszkalnictwie m.in. przez wspieranie działań na rzecz inwentaryzacji zasobów, w których zastosowano materiały niebezpieczne dla zdrowia i zastępowanie tych materiałów nowoczesnymi oraz w zakresie infrastruktury ochrony środowiska przez przedsięwzięcia związane m.in. z zagospodarowaniem odpadów i rekultywacją terenów zdegradowanych;
- 3) z Priorytetem 6: *Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej* przez działania związane m.in. z wyrównaniem szans rozwoju obszarów problemowych, w tym obszarów wymagających szczególnych działań na rzecz poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierają wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Formułują najważniejsze wyzwania dla kraju w perspektywie kolejnych lat oraz określają cele zmierzające do osiągnięcia spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej z krajami i regionami Wspólnoty. Program realizuje cel 3 NSRO: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski, który jest spójny ze Strategicznymi Wytocznymi Wspólnoty w zakresie wzmocnienia synergii między ochroną środowiska a wzrostem gospodarczym. Kluczowe znaczenie dla funkcjonowania i rozwoju polskiej gospodarki ma także infrastruktura ochrony środowiska, np. składowiska odpadów azbestowych, oraz bezpieczeństwo ekologiczne, np. procedury dotyczące demontażu wyrobów zawierających azbest oraz transportu i składowania odpadów azbestowych. Zwiększanie świadomości ekologicznej, np. działania edukacyjno-informacyjne prowadzone w ramach realizacji Programu, przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców Polski. Rozwój nowych technologii, także w zakresie uniecznawiania włókien azbestu, przyczynia się do zapewnienia jakości środowiska w ramach poszanowania zasad zrównoważonego rozwoju.

Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do 2016 r.

Program jest spójny z podstawowym kierunkiem działań Polityki Ekologicznej Państwa w zakresie ochrony, kształtowania i zrównoważonego wykorzystania zasobów środowiska: „Środowisko i zdrowie, dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego”. *Program* wpisuje się w działanie 2: „Realizacja programów unieszkodliwiania odpadów szczególnie niebezpiecznych”.

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami KPGO 2010

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010 uchwalony został przez Radę Ministrów uchwałą nr 233 z 29 grudnia 2006 r. (M.P. z 2006 r. Nr 90, poz. 946). Określono w nim następujące cele główne:

- utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB,
- zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska,
- zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- zamknięcie do końca 2009 r. wszystkich krajowych składowisk nie spełniających wymagań technicznych,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów,
- stworzenie kompleksowej bazy danych o wprowadzanych na rynek produktach i gospodarce odpadami w Polsce.

Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego

29 kwietnia 2009 roku, uchwałą Nr III/37/3/2009 Sejmik Województwa Śląskiego przyjął **Aktualizację planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego.**

W przypadku odpadów zawierających azbest celem długoterminowym do roku 2032 jest realizacja zadań zawartych w przyjętym w dniu 14 maja 2002 roku przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Długookresowe zadania w tym Programie są następujące:

- sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest,
- ochrona zdrowia ludzi,
- ochrona środowiska.

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”

„Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032” ustanowiony został przez Radę Ministrów uchwałą Nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r.

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” jest kontynuacją i aktualizacją celów oraz działań ustalonych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r., do którego opracowania została zobowiązana Rada Ministrów w drodze przyjętej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. - w sprawie programu wycofania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373):

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Określa jednak nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu w okresie 24 lat, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Realizuje wnioski zawarte w „Raporcie z realizacji w latach 2003-2007 Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” poprzez wprowadzenie priorytetowych zadań legislacyjnych, uruchomienie wsparcia finansowego dla działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz usprawnienie systemu monitoringu realizacji Programu.

Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

1) Zadania legislacyjne,

2) Działania edukacyjno-informacyjne obejmujące: działania skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie

materiałów informacyjnych i edukacyjnych, ocenę i promocje technologii uniecznawiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, organizację krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji, kongresów i udział w nich,

3) Zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest obejmujące: usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, oczyszczanie terenów nieruchomości, oczyszczanie obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest, budowę składowisk odpadów azbestowych oraz budowę instalacji i urządzeń do uniecznawiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, zadania wspierające, w tym wsparcie finansowe opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczania terenów z azbestu na wszystkich szczeblach,

4) Monitoring realizacji *Programu* w postaci elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest,

5) Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem.

4. Analiza stanu środowiska naturalnego

4.1. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Do opracowania niniejszego podrozdziału wykorzystano materiały Programu ochrony środowiska dla województwa śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018.

Powietrze

Przy ocenie jakości powietrza brane są pod uwagę wszystkie źródła emisji zanieczyszczeń antropogenicznych, czyli źródła: punktowe, liniowe i powierzchniowe. Przyczyną przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji zanieczyszczających w powietrzu województwie śląskim jest emisja powierzchniowa. Analizy wskazują, że jej udział w przekroczeniach dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego PM₁₀, kształtuje się na poziomie od ok. 64-78% wielkości stężeń na obszarach przekroczeń i od ok. 60-70% na pozostałych terenach stref. W przypadku benzo(a)pirenu udział „niskiej emisji” w wielkości stężeń wynosi ok. 90%. Udział emisji pyłu ze źródeł liniowych, czyli transportu samochodowego w obszarach przekroczeń wyniósł 9 %, a benzo(a)pirenu 0,1%. Czynnikiem mającym negatywny wpływ na jakość powietrza, oprócz działalności człowieka, są również niekorzystne warunki klimatyczne: słabe wiatry, cisze atmosferyczne, niekorzystne sytuacje baryczne, obejmujące często znaczną część kraju, inwersje temperatury oraz w niektórych przypadkach także warunki topograficzne np. położenie w dolinie. Dodatkowo lokalnie występują też szczególne warunki rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń związane z zabudową (np. kaniony uliczne).

W rocznej ocenie jakości powietrza dla województwa śląskiego wystąpiły przekroczenia stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu. Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń jest tzw. emisja niska. W związku z tym konieczne jest wdrożenie działań wynikających z Programu ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego oraz zwiększenie efektywności Programów ograniczania niskiej emisji. Możliwość efektywnego redukcji niskiej emisji zależy bardzo silnie od polityki energetycznej samorządów. Stąd konieczne jest opracowanie lub aktualizacja planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe przez gminy.

Działania z zakresu transportu mają na celu wsparcie inwestycji w zakresie transportu, które przyczyniają się w istotny sposób do poprawy jakości powietrza na obszarach przekroczeń oraz ograniczanie emisji z źródeł komunikacyjnych, w tym: emisji wtórnej oraz emisji z pojazdów ciężarowych, autobusowych oraz niespełniających norm EURO na obszarach przekroczeń.

Kierunek polegający na zmniejszeniu emisji ze źródeł punktowych powinien być podejmowany przede wszystkim w stosunku do lokalnie zidentyfikowanych instalacji przemysłowych przyczyniających się w wyraźny sposób do pogorszenia stanu jakości powietrza. W dalszej kolejności dotyczy on również pozostałych zakładów, funkcjonujących na obszarach analizowanych stref. Na obszarze każdej aglomeracji oraz stref powinien być wprowadzony w ramach programu ochrony powietrza plan redukcji emisji przemysłowych PREP o określonej ilości emisji dla wszystkich źródeł, dla których wydawane są pozwolenia na wprowadzanie pyłów i gazów do powietrza w zakresie emisji pyłów oraz dla źródeł objętych obowiązkiem zgłoszenia. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z procesów technologicznych można realizować również poprzez systematyczne wprowadzanie nowoczesnych, przyjaznych środowisku technologii, modernizację procesów technologicznych, zmniejszenie materiałochłonności produkcji oraz hermetyzację procesów

i instalowanie urządzeń oczyszczających. Ograniczenie emisji ze źródeł energetycznych można osiągnąć poprzez racjonalną gospodarkę energią i ciepłem, zmianę nośnika na bardziej ekologiczny, modernizację układów technologicznych i stosowanie urządzeń i instalacji oczyszczających.

Konieczne jest również podjęcie działań mających na celu ograniczenie wykorzystania zasobów konwencjonalnych surowców energetycznych, obniżenie poziomu zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery poprzez rozbudowę i modernizację instalacji wykorzystujących OZE, a także działań mających na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych poprzez wykorzystanie gazów z komunalnych wysypisk i oczyszczalni ścieków oraz promowanie w społeczeństwie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Zasoby wodne

Województwo śląskie jest jedynym województwem położonym zarówno w dorzeczu Wisły jak i Odry. Na ogólną powierzchnię województwa śląskiego wynoszącą 12 294 km², na dorzecze Wisły przypada 50,6% a na dorzecze Odry 49,4%. Do najważniejszych rzek należących do dorzecza Wisły należą: Pilica, Przemsza (powstaje z połączenia Białej Przemszy i Czarnej Przemszy), Brynica (dopływ Czarnej Przemszy), Pszczyńska, Biała i Gostynia. Najważniejszym dopływem Odry na całej jej długości jest Warta oraz Olza, Ruda, Bierawka, Mała Panew, Liswarta (dopływ Warty) i Kłodnica, która odwadnia najbardziej przekształconą przez człowieka - środkowo-zachodnią część województwa śląskiego. Ze względu na różnorodny charakter środowiska przyrodniczego w obrębie województwa rzeki posiadają bardzo zróżnicowany charakter. Najbardziej zdegradowane są rzeki obszaru konurbacji górnośląskiej. Występuje tu wiele problemów z zagospodarowaniem i zachowaniem lokalnych zasobów wodnych. Zniekształcenie stosunków wodnych na obszarze województwa śląskiego jest m.in. wynikiem przeobrażenia powierzchni terenu i koryt rzecznych, przerzutów wody między zlewniami oraz odprowadzaniem do wód płynących znacznej ilości ścieków przemysłowych, komunalnych oraz wód kopalnianych. Wody województwa śląskiego charakteryzują się niewielką zasobnością wynikającą z naturalnych cech hydrogeologicznych.

Wody podziemne występują w utworach: czwartorzędu, trzeciorzędu, kredy, jury, triasu, karbonu i dewonu, a obszary charakteryzujące się największymi ich zasobami wodnymi oraz najlepszymi warunkami hydrogeologicznymi są wyszczególnione poprzez wydzielenie ponad dwudziestu tzw. głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP).

Pomimo powyższego województwo śląskie jest obszarem relatywnie ubogim w wodę. Tylko niewielka część skromnych zasobów wodnych nadaje się do gospodarczego wykorzystania, ponieważ są one znacznie zanieczyszczone. Przyczynia się do tego zanieczyszczenie powietrza, problemy z zabezpieczeniem środowiska przed skutkami składowania odpadów, wyłukiwane z pól nawozy i chemiczne środki ochrony oraz zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych do zbiorników i cieków wodnych. Zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla potrzeb ludności, gospodarki i przemysłu ma ogromne znaczenie dla rozwoju regionu.

Ze względu na złą jakość wód powierzchniowych w województwie konieczne jest kontynuowanie działań w kierunku ograniczenia zrzutu zanieczyszczeń oraz poprawy oczyszczania ścieków.

Jakość wód podziemnych

Jak wynika z analiz, jakość wód podziemnych w województwie śląskim jest dość dobra, choć należy odnotować stale istniejący problem z istniejącymi źródłami zanieczyszczeń punktowych i obszarowych. Konieczne zatem jest kontynuowanie zadań w zakresie zabezpieczenia wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

Hałas

Obecnie w województwie głównym źródłem zakłóceń klimatu środowiska jest hałas komunikacyjny. W mniejszym stopniu występuje w województwie śląskim uciążliwość związana z hałasem kolejowym, a hałas lotniczy ma charakter zdecydowanie lokalny. W otoczeniu głównych dróg krajowych, wojewódzkich i autostrad w znacznym stopniu przekraczane są poziomy dopuszczalne, co wymagać będzie dalszych działań ograniczających oddziaływanie hałasu. Największymi problemami komunikacyjnymi wpływającymi na zwiększający się poziom hałasu w środowisku są:

- brak obwodnic w miastach, gdzie ruch tranzytowy nakłada się z ruchem lokalnym,
- duża ilość skrzyżowań i wąskie ulice zmniejszające płynność jazdy (częste zatrzymywanie i ruszanie pojazdów),
- nieprzystosowanie nawierzchni do występującego obecnie natężenia ruchu i obciążenia (szczególnie samochodami ciężarowymi powodującymi szybsze niszczenie powierzchni), a tempo modernizacji i budowy nowych dróg nie może nadążyć za wzrostem liczby pojazdów,
- w dalszym ciągu przestarzała i głośna flota autobusowa oraz tramwajowa.

Pomimo zwiększenia ilości badań nad hałasem drogowym monitoring hałasu wciąż wydaje się niewystarczający. Szczególnie dotyczący hałasu kolejowego oraz lotniczego w dalszym ciągu stanowi niewielką część badań hałasu i nie pozwala na rzetelne rozpoznanie zagrożeń akustycznych powodowanych działalnością tych środków komunikacji. Brak jest również stałego monitoringu zjawisk akustycznych dla terenów lotniczych, co ma istotne znaczenie w świetle wzrostu liczby osób korzystających z tego środka lokomocji. Przede wszystkim jednak brak jest okresowego monitoringu hałasu drogowego, który pozwoliłby ocenić m.in. skuteczność zastosowanych rozwiązań ograniczających rozprzestrzenianie się hałasu w środowisku.

Podsumowując, stan środowiska pod względem akustycznym w otoczeniu analizowanych odcinków dróg oraz linii kolejowej jest zły i wymaga podjęcia działań kontrolnych i naprawczych.

Gleby

Wg danych GUS użytki rolne na terenie województwa śląskiego stanowią 52,8% powierzchni ogólnej województwa. Grunty leśne to 33,1 %, a grunty zabudowane i zurbanizowane to 10,9% ogółu gruntów. Pozostałe tereny to grunty pod wodami powierzchniowymi 1,4%, nieużytki 1,26%, tereny różne 0,5% i użytki ekologiczne 0,04% ogólnej powierzchni województwa.

Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego użytki rolne są główną formą wykorzystania ziemi w województwie śląskim. Na terenie województwa dominują gleby płowe i brunatne, które stanowią 24,0% użytków rolnych. Gleby brunatne wylugowane i kwaśne stanowią 22,5% użytków rolnych a gleby bielcowe i rdzawe – 19,3%. Do najżyźniejszych gleb w województwie należą czarnoziemy występujące w Kotlinie Raciborskiej, zajmujące zaledwie 1% powierzchni użytków rolnych. Odłogi i ugory zajmują 27,7% powierzchni gruntów ornych. Chronione są gleby I-IVb klasy bonitacyjnej gruntów ornych, I-IV klasy bonitacyjnej użytków zielonych oraz gleby organiczne: mułowo-torfowe, torfowe i murszowo-mineralne.

Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego większe kompleksy gleb chronionych występują:

- w północnej części województwa w rejonie: Mykanów – Kruszyna – Rędziny - Kłomnice,
- we wschodniej części województwa w rejonie: Niegowa – Irządze - Lelów, Pilica - Żarnowiec,
- w zachodniej części województwa w rejonie: Wielowieś – Toszek - Zbrostawice, Gliwice - Gierałtowice, Rudnik - Pietrowice Wielkie - Krzanowice,

- w południowej części województwa w rejonie: Pawłowice – Mszana - Zebrzydowice, Pszczyna Miedzna - Wilamowice.

Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego większość gruntów obszaru środkowej części województwa śląskiego w znajduje się pod ciągłym wpływem emisji przemysłowych i charakteryzuje się zanieczyszczeniem gleb metalami ciężkimi. Niekiedy jednak zjawisko to ma charakter naturalny i jest związane z występowaniem na powierzchni wychodni złóż kruszonośnych. Tereny charakteryzujące się najwyższymi stężeniami zanieczyszczeń gleb występują w Aglomeracji Górnośląskiej, w Zawierciu, Ogrodzieńcu i Łazach, w powiecie będzińskim, w większości miast i gmin powiatu tarnogórskiego, mikołowskiego, bieruńsko - lędzińskiego, w Jastrzębiu-Zdroju oraz punktowo w Częstochowie i kilku gminach jurajskich.

Przyroda

Na terenie województwa śląskiego występuje wiele obszarów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych, w tym: rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne i stanowiska dokumentacyjne oraz obszary Natura 2000. W województwie tym nie został dotąd utworzony żaden park narodowy. Jedynie na terenie gminy Koszarawa znajduje się zachodnia część otuliny Babiogórskiego Parku Narodowego o powierzchni 397 ha. Od lat 70 ubiegłego wieku trwają starania o utworzenie na Wyżynie Częstochowskiej Jurajskiego Parku Narodowego.

Obszary prawnie chronione

W 2008 roku obszary prawnie chronione stanowiły 32% powierzchni województwa śląskiego. Lasy publiczne i prywatne zajmują 31% powierzchni województwa śląskiego (w tym lasy państwowe 80,43%, a lasy prywatne 19,57%) (źródło: *Krajowy raport mozaikowy o stanie środowiska w województwie śląskim, WIOŚ październik 2009*). Liczebność poszczególnych form ochrony przyrody w woj. śląskim w 2008 roku została przedstawiona w tabeli poniżej.

Obiekty i obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione w 2008 r.

Forma ochrony przyrody	Liczba
Rezerваты przyrody	64
Parki krajobrazowe	8
Obszary chronionego krajobrazu	15
Użytki ekologiczne	71
Stanowiska dokumentacyjne	7
Zespoły przyrodniczo - krajobrazowe	17
Pomniki przyrody	ok. 1400
Obszary Natura 2000 (zatwierdzone)	21

Parki krajobrazowe

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. W województwie śląskim znajduje się obecnie 8 parków krajobrazowych w tym 3 parki częściowo położone są na terenie sąsiednich województw. Dane te zostały szczegółowo pokazane w tabeli poniżej. Od 1 stycznia 2000 roku parki krajobrazowe tworzą Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego z siedzibą w Będzinie (*Czechowski D., Skrzypiec P., RDOŚ Katowice, Formy*

ochrony przyrody w województwie śląskim, w: Stan środowiska w województwie śląskim w 2008 roku, Woj. Śląskie WIOŚ, Katowice, 2009).

Parki krajobrazowe w województwie śląskim

Nazwa	Data utworzenia	Powierzchnia Parku (bez otuliny) [km ²]	Plan ochrony
Park Krajobrazowy „Orlich Gniazd”	20 czerwca 1980r	483,88	Projekt Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” (Katowice, listopad 2000);
Park Krajobrazowy „Stawki”	17 czerwca 1982r	17,32	Projekt Planu Ochrony Parku Krajobrazowego „Stawki” (Katowice, listopad 2000);
„Załęczański Park Krajobrazowy”	7 września 1995r	11,62	Projekt Planu Ochrony „Załęczańskiego” Parku Krajobrazowego (Łódź, czerwiec 2003);
Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą”	21 grudnia 1998r	387,00	Podpisano umowę na wykonanie Planu ochrony Parku Krajobrazowego
Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”	23 listopada 1993r	497,80	W trakcie wykonywania
„Żywiecki Park Krajobrazowy”	13 marca 1986r	358,52	Prace wstępne
Park Krajobrazowy „Beskidu Śląskiego”	16 czerwca 1998r	382,75	Prace wstępne
Park Krajobrazowy „Beskidu Małego”	16 czerwca 1998r	164,87	Prace wstępne

Obszary chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. W woj. śląskim znajduje się 15 obszarów chronionego krajobrazu, co przedstawia tabela poniżej.

Obszary chronionego krajobrazu w woj. śląskim

Nazwa	Rok utworzenia
Otulina Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd i Parku Krajobrazowego Stawki	1980, 1983 (PK Orlich Gniazd) 1983 (PK Stawki)
Otulina Załęczańskiego Parku Krajobrazowego	1995
Dobra-Wilkoszyn	1993
Las Grodziecki	1993
Wzgórze Doroty	1993
Góra Zamkowa	1993
Podkępie	1995
Przelajka	1997

Potok Ornontowicki z dopływami	2003
Potok Leśny z dopływami	2003
Potok z Bujakowa z dopływami	2003
Potok Łąkowy z dopływami	2003
Potok od Solarni z dopływami	2003
Meandry rzeki Odry	2004
Cieszyńskie Pogórze	2007

Rezerваты przyrody

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. W 2008 liczba rezerwatów w woj. śląskim wynosiła 64 o łącznej powierzchni 4 076,7 ha *Czechowski D., Skrzypiec P., RDOŚ Katowice, *Formy ochrony przyrody w województwie śląskim, w: Stan środowiska w województwie śląskim w 2008 roku, Woj. Śląskie WIOŚ, Katowice, 2009+*.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne. Według prowadzonego przez RDOŚ w Katowicach rejestru form ochrony przyrody, na terenie województwa śląskiego istnieje 17 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych. Największym obiektem tego typu jest zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Wapienicy” o powierzchni około 1519,02 ha położony w Bielsku-Białej, a najmniejszym zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Bluszcze na Górze Zamkowej” o powierzchni 0,4164 ha położony w Cieszynie.

Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne, oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania. W województwie śląskim utworzono 71 użytków ekologicznym w tym najwięcej, bo aż 64 w latach 2002-2008 część z nich na mocy rozporządzeń wojewody, a część na mocy uchwał rad gmin. Większość z nich to tereny podmokłe, głównie torfowiska (*źródło: Rejestr form ochrony przyrody, RDOŚ Katowice, stan aktualizacji: 19 stycznia 2010 r.*)

Stanowiska dokumentacyjne

Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Na terenie woj. śląskiego znajduje się 7 stanowisk dokumentacyjnych.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów,

okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Na terenie województwa śląskiego utworzono do tej pory 1395 pomników przyrody, a dominującymi obiektami są pojedyncze drzewa i grupy drzew (*źródło: Czechowski D., Skrzypiec P., RDOŚ Katowice, Formy ochrony przyrody w województwie śląskim, Stan środowiska w województwie śląskim w 2008 roku, Woj. Śląskie WIOŚ, Katowice, 2009*).

Natura 2000

Na sieć Natura 2000 składają się dwa typy obszarów: obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) i specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO). Obszary te mogą się pokrywać, a ponadto obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych innymi formami ochrony przyrody.

Na terenie województwa śląskiego zostały wyznaczone następujące obszary siedliskowe i ptasie:

Obszary siedliskowe (Szachownica, Podziemia Tarnogórsko-Bytomskie, Stawy Łęczczok, Graniczny Meander Odry, Pierściec, Cieszyńskie Źródła Tufowe, Kościół w Górkach Wielkich, Beskid Śląski, Beskid Żywiecki, Kościół w Radziechowach, Beskid Mały, Pustynia Błędownska, Ostoja Środkowjurajska, Ostoja Olsztyńsko-Mirowska, Ostoja Złotopotocka, Suchy Młyn);

Obszary ptasie, do których zalicza się (Stawy w Brzeszczach, Dolina Dolnej Soły, Dolina Górnej Wisły, Beskid Żywiecki, Stawy Wielikąt i Las Tworkowski oraz leżący na granicy województwa obszar Babia Góra)(*źródło: Rejestr form ochrony przyrody, RDOŚ Katowice, stan aktualizacji: 19 stycznia 2010 r.*).

Łączna powierzchnia obszarów Natura 2000 w województwie śląskim wynosi 1479,66 km², a największą powierzchnię obszary te zajmują na południu województwa obejmując większą część Beskidów oraz na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej i terenach z nią sąsiadujących.

W 2008 roku na zlecenie Ministerstwa Środowiska przeprowadzono weryfikację kompletności sieci NATURA 2000, której dokonali eksperci pracujący w ramach Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego. Wyniki tych prac były podstawą do podjęcia decyzji o ewentualnym wyznaczeniu nowych ostoi, które zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Nowe propozycje Obszarów Natura 2000 będące wynikiem prac WZS w 2008 roku

Nazwa Obszaru	Powierzchnia całkowita obszaru [ha]
Poczesna koło Częstochowy	39,16
Bagno w Korzonku	12,21
Łąki w Śliwie	22,35
Bagno Bruch koło Pyrzowic	102,37
Torfowisko przy Dolinie Kocinki	12,94
Stawiska	6,63
Las koło Tworkowa	115,07
Lipienniki w Dąbrowie Górniczej	296,5
Torfowisko Sosnowiec-Bory	2,00
Buczyny w Szypowicach i Las Niwiski	256,09
Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki	1700,38
Źródła Rajecznicy	207,95
Białka Lelowska	7,23
Hubert	33,73
Łęgi w lasach nad Liswartą	234,68
Przełom Warty koło Mstowa	100,64

Walaszczyki w Częstochowie	39,98
Dolina Górnej Pilicy	11548,39
Dolina Małej Panwi	1170,94
Ostoja Kroczycka	1391,16
Łąki w Sławkowie	173,20
Dolna Soła	645,02

Lasy

Powierzchnia lasów w województwie śląskim wynosi 390,1 tys. ha, co daje lesistość 31,7% (przy lesistości kraju – 28,3%) plasując województwo na 5 miejscu w kraju. Lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa stanowią 76,8 tys. ha. 91% lasów w województwie jest zaliczanych do różnych kategorii ochronności (zgodnie z kryteriami określonymi w ustawie o lasach). Fakt ten sprawia, że celem nadrzędnym gospodarki leśnej są funkcje poza produkcyjne. Powierzchnia drzewostanów uszkodzonych oddziaływaniem gazów i pyłów wynosi ok. 96% ogólnej powierzchni, w tym przeważają uszkodzenia średnie i słabe. Od wielu lat realizowana jest stopniowa przebudowa drzewostanów nie tylko wyraźnie uszkodzonych w wyniku zanieczyszczenia środowiska, ale również tych, których składy gatunkowe nie były i nie są w pełni zgodne z warunkami siedliskowymi. Działania te mają na celu odtwarzanie stabilnych ekosystemów leśnych z uwzględnieniem zasad ochrony różnorodności biologicznej.

Na terenie Nadleśnictw: Ustroń, Wiśla, Węgierska Górka i Bielsko utworzono leśny kompleks promocyjny „Lasy Beskidu Śląskiego” o łącznej powierzchni 39 780,00 ha. Na terenie lasów wchodzących w skład leśnego kompleksu promocyjnego wdrażane są założenia „Polskiej polityki kompleksowej ochrony zasobów leśnych”, zgodnie z którą przedmiotem gospodarki leśnej jest cały ekosystem leśny z jego różnorodnością biologiczną, widziany jako element krajobrazu, spełniający określone funkcje w przestrzeni przyrodniczej regionu i kraju.

Ze względu na duże rozdrobnienie lasów prywatnych (zwłaszcza w regionie częstochowskim i katowickim), brak zainteresowania właścicieli prowadzeniem gospodarki leśnej (często ich podeszły wiek), a także nieuporządkowaną sytuację formalno-prawną gruntów, istnieją duże trudności w egzekwowaniu działań niezbędnych do utrzymania trwałości drzewostanu tej kategorii lasów.

Na terenie województwa od kilku lat realizowany jest Program Zwiększania Lesistości Kraju. Wdrażanie tego Programu na terenie województwa śląskiego napotyka jednakże na poważne trudności wynikające głównie z następujących przyczyn:

- braku rozgraniczenia geodezyjnego gruntów porolnych, przydatnych do zalesiania, znajdujących się w zarządzie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, co uniemożliwia ich przejęcie przez Lasy Państwowe,
 - małe zainteresowanie zalesianiem właścicieli gruntów rolniczo mało przydatnych,
 - ograniczone środki finansowe przewidziane w budżecie Państwa na refundację kosztów zalesień gruntów porolnych stanowiących własność prywatną (zgodnie z ustawą o lasach).
- Gęsta sieć szlaków kolejowych i dróg przebiegających przez tereny leśne, a także silna penetracja lasów przez mieszkańców aglomeracji miejskich, powoduje szczególne zagrożenia pożarowe. Lasy zaliczane do I kategorii zagrożenia pożarowego obejmują nadleśnictwa: Chrzanów, Brynek, Gidle, Herby, Katowice, Kłobuck, Koniecpol, Kobiór, Rudziniec, Rudy Raciborskie, Rybnik, Świerklaniec, Siewierz, Olkusz.

Główne zagrożenia dla różnorodności biologicznej województwa śląskiego

Przedstawione wcześniej zestawienia – zarówno dotyczące parków krajobrazowych, jak i rezerwatów przyrody - wykazują, że najcenniejsze obiekty, również pod względem różnorodności biologicznej, na terenie Śląska to obszary leśne.

Na aktualny stan nowych pokoleń lasów ma wpływ nie tylko zanieczyszczenie środowiska (malejące), ale również pełna zgodność składu gatunkowego drzewostanów z warunkami siedliskowymi, chybiona działalność melioracyjna, poprawność działań rekonstrukcyjnych (przebudowa lasów) liczebność i nadmierna liczebność jeleniowatych, zgryzających wprowadzane prawidłowo gatunki drzewiaste. Tym, co wyróżniać będzie przyszłe leśnictwo, jest rozszerzenie dotychczasowego przedmiotu gospodarki leśnej, jakim był drzewostan, na ekosystem leśny z całą jego różnorodnością biologiczną, widziany jako element krajobrazu spełniający określone funkcje w przestrzeni przyrodniczej regionu i kraju (Nowak, Czyłok 1999).

4.2. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji Programu ze szczególnym uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie

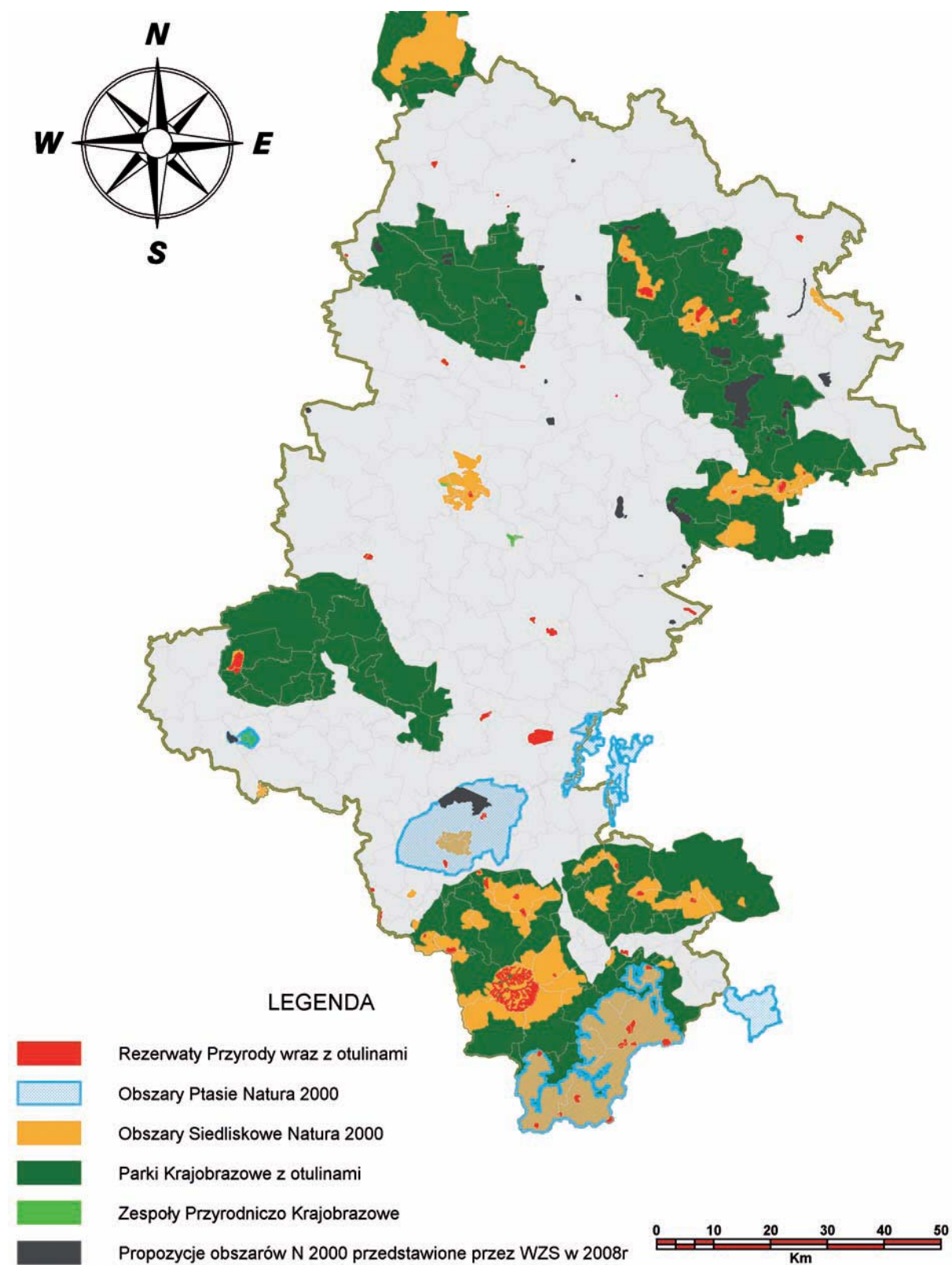
Najistotniejsze problemy dla środowiska wynikające z obecnością wyrobów zawierających azbest:

- niedostateczny stopień inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest oraz niedostateczna ilość przeprowadzonych pierwszych kontroli stanu obiektów i urządzeń budowlanych przez większość osób fizycznych i prawnych, będących właścicielami, zarządcami lub użytkownikami miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest;
- niepełne informacje o ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest;
- nieprzestrzeganie przepisów zawartych w aktach prawnych dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- brak całkowitej eliminacji narażenia środowiska na azbest, narażenie takie powstaje na skutek emisji do powietrza włókien azbestu z uszkodzonych wyrobów zawierających azbest oraz ich odpadów, a także na skutek niewłaściwie prowadzonych procesów eksploatacji i usuwania tych wyrobów;
- poważne zanieczyszczenie środowiska naturalnego powstaje również na skutek emisji azbestu z tzw. „dzikich” wysypisk odpadów – głównie w lasach.

W odniesieniu do potencjalnego zagrożenia obszarów chronionych, wynikającego z działań w zakresie usuwania azbestu można rozważać ewentualne konflikty między siecią Natura 2000 a lokalizacją obiektów magazynowania oraz składowania odpadów azbestowych. Wobec pełnej informacji o rozmieszczeniu sieci Natura 2000 możliwe będzie uniknięcie konfliktów na etapie opracowywania szczegółowej lokalizacji poszczególnych instalacji w skali regionalnej.

Lista obszarów sieci Natura 2000 (podrozdział 4.1) wskazuje lokalizację obszarów chronionych w ramach tego systemu i daje również pogląd co do możliwości lokalizacyjnych.

Co do konfliktów z istniejącymi obiektami nie wydaje się, aby obszary sieci Natura 2000 zostały wytyczone w konflikcie z istniejącymi składowiskami z zasady. W przypadku Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego składowiska przeznaczone do składowania usuwanego azbestu zostały wyznaczone i nie SA w konflikcie z położeniem obszarów Natura 2000.

Obszary chronione na terenie województwa śląskiego

4.3. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji „Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”

Azbest znajduje się w wykazie substancji niebezpiecznych stanowiących załącznik do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. Nr 201, poz. 1674) pod numerem indeksowym 650-013-00-6, jako substancja o udokumentowanym działaniu rakotwórczym kategorii 1, stanowiąca poważne zagrożenie zdrowia w następstwie narażenia na długotrwałe oddziaływanie na drogi oddechowe.

Do najważniejszych wyrobów azbestowych znajdujących się na terenie województwa należą wyroby azbestowo – cementowe, takie jak:

- płyty faliste (eternity),
 - płyty karo,
 - płyty elewacyjne
- zawierające od 10 do 35% azbestu.

Program prezentuje konkretne działania, pozwalające na zminimalizowanie, w pewnych przypadkach nawet wyeliminowanie negatywnego oddziaływania odpadów zawierających azbest na zdrowie ludzi i środowisko. Brak tych działań skutkowałby dalszym zanieczyszczeniem środowiska azbestem i pogłębianiem się niekorzystnych skutków zdrowotnych oraz środowiskowych (przede wszystkim jakości powietrza). Bez wdrażania rozwiązań zaproponowanych w Programie odpady zawierające azbest będą masowo trafiać na dzikie składowiska lub wprost do lasu lub na drogi. Z kolei, wyroby zawierające azbest, takie jak. np. płyty i inne elementy budowlane ulegają zużyciu, uszkodzeniom mechanicznym, erozji i wietrzeniu, mogąc uwalniać do środowiska włókna azbestu. Pozostawienie ich w dotychczasowym miejscu i sposobie użytkowania przyczyniłoby się do zwiększonego występowania chorób wywołanych wdychaniem włókien azbestu w populacji mieszkańców. Również postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, bez określonych w Programie procedur dla:

- właścicieli oraz zarządców budynków, przy użytkowaniu obiektów z wyrobami zawierającymi azbest,
- właścicieli i zarządców budynków, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z tych obiektów lub terenów,
- wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, oraz oczyszczania obiektu i terenu wokół,
- prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest,

może spowodować przedostanie się do środowiska szkodliwych mikrowłókien azbestu oraz zwiększenie prawdopodobieństwa ekspozycji osób wykonujących prace remontowe czy rozbiórkowe z użyciem wyrobów i materiałów zawierających azbest.

Zaproponowane w Programie działania przeciwdziałają występowaniu możliwości wpływu wyrobów zawierających azbest na środowisko przyrodnicze i w konsekwencji na zdrowie ludzi. Gdyby nie zostały one podjęte, istnieje realne zagrożenie, że w wielu miejscach województwa stan powietrza atmosferycznego będzie ulegał pogarszaniu. Ma to związek z procesami korozji i erozji powierzchni wyrobów azbestowo – cementowych, których wiek techniczny oceniany jest na maksimum 30 lat. Po tym okresie przyjmuje się, że wyroby zaczynają pylenie samoczynne w określonych warunkach atmosferycznych.

Dodatkowe korzyści z wdrożenia Programu obejmują:

- oczyszczenie z azbestu terytorium województwa, (cel nadrzędny Programu),

- poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców i potencjalne obniżenie przypadków zachorowań spowodowanych szkodliwym działaniem azbestu,
- poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych, przyrost wartości naniesień budowlanych i gruntów, innych obiektów i mieszkań.

Analizując cele zawarte w omawianym dokumencie, można stwierdzić, że zaniechanie ich realizacji nie tylko nie pomoże ochronie środowiska przyrodniczego, ale wręcz może stan środowiska przyrodniczego pogorszyć. Powszechnie wiadomo, że na realizację zadań mających na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego potrzebne są określone zasoby finansowe. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Rzeczenica na lata 2010-2032 wskazuje źródła finansowania służące osiągnięciu założonych celów. Brak pomocy finansowej ze strony samorządu oraz środków zewnętrznych może spowodować brak zainteresowania mieszkańców usuwaniem azbestu ze względu na zbyt wysokie koszty związane z jego utylizacją. Głównym skutkiem środowiskowym takiego scenariusza będzie nie wywiązanie się z obowiązku likwidacji wyrobów zawierających azbest do roku 2032.

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane uprawnione w tym zakresie firmy, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

5. Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko w tym na obszar Natura 2000

Przeanalizowane zostały oddziaływania realizacji Programu na poszczególne komponenty środowiska i na zdrowie ludzi.

Obszar Natura 2000

Usunięcie wyrobów zawierających azbest będzie odbywać się zgodnie z przyjętymi zasadami ostrożności przy demontażu i składowaniu. Azbest z terenów miast i gmin będzie składowany na specjalnym składowisku, przyjmującym odpady niebezpieczne. Usunięcie azbestu z terenu gminy objętego obszarem Natura 2000 przyniesie pozytywny efekt ekologiczny zarówno na zdrowie ludzi, jak i stanu środowiska. Azbest występuje tylko na terenie zamieszkałym, w skupiskach siedzib ludzkich, przy ciągach komunikacyjnych, dlatego też usuwanie niebezpiecznych pokryć dachowych w tym rejonie nie powinno znacząco wpłynąć na przyrodnicze obszary chronione. Przeprowadzenie usuwania azbestowych pokryć nie będzie oddziaływać na siedliska przyrodnicze oraz chronione gatunki roślin i zwierząt.

Różnorodność biologiczna

Zagrożenia dla różnorodności biologicznej mogą nastąpić na etapie transportu odpadów, poprzez ograniczenie możliwości swobodnego przemieszczania się zwierząt ze względu na ciągi komunikacyjne oraz na etapie budowy składowisk odpadów poprzez niszczenie naturalnych siedlisk zwierząt.

W celu zachowania różnorodności biologicznej należy podjąć działania zapobiegające:

- fragmentacji i izolacji zbiorowisk roślinnych i populacji zwierząt,
- ograniczeniu możliwości przemieszczania się i zerwania zwierząt wewnątrz arealów osobniczych i terytoriów,
- ograniczaniu lub uniemożliwianiu migracji dalekiego zasięgu,
- ograniczaniu przepływu genów i obniżeniu zmienności genetycznej w ramach populacji,
- wymieraniu lokalnych populacji i obniżaniu bioróżnorodności obszarów.

Zdrowie człowieka

Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznych oraz w odpowiedni sposób zabezpieczone - nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Problem pojawia się w momencie uszkodzenia wyrobu. Wówczas do powietrza uwalniane są włókna azbestowe, a z powietrza trafiają one do ludzkiego organizmu. Zagrożenie zdrowia człowieka uzależnione jest od rodzaju azbestu, wielkości włókien i ich stężenia w powietrzu oraz czasu narażenia. Badania dowodzą, że najbardziej niebezpieczne są włókna respirabilne, których średnica jest mniejsza od 3 mikrometrów, a długość większa niż 5 mikrometrów. Pęczki włókien azbestowych mogą rozszczepiać się na włókna kilkudziesięciokrotnie cieńsze niż włos ludzi, kruszą się, łamią i przedostają do atmosfery. Niewidoczne dla oka, unosząc się w powietrzu są wdychane przez ludzi.

W momencie przedostania się włókien azbestowych do organizmu człowieka, nie można ich usunąć. Po wnikięciu do organizmu głęboko penetrują układ oddechowy i powodują w nim trwałe uszkodzenia.

Wyróżnia się trzy rodzaje narażenia na pyły azbestowe:

- ekspozycja zawodowa,
- ekspozycja parazawodowa,
- ekspozycja środowiskowa.

Ekspozycje te różnią się w istotny sposób wielkością stężeń włókien, ich rozmiarami, długością trwania narażenia, a co za tym idzie skutkami dla zdrowia i wielkością ryzyka wystąpienia określonych nowotworów złośliwych.

Szczególną cechą ekspozycji zawodowej jest to, iż okres latencji wynosi około 10-40 lat. Najczęściej więc choroba występuje wiele lat po zaprzestaniu pracy w narażeniu na pył azbestowy.

Obecnie emisja włókien azbestowych może nastąpić przy demontażu wyrobów zawierających azbest. Dlatego istotne jest zapewnienie pracownikom środków ochrony indywidualnej i przestrzeganie procedur przy postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest. Przy prawidłowym wykonywaniu prac i odpowiednim zabezpieczeniu zagrożenie jest minimalne.

Istotne zagrożenie stanowią zniszczone płyty azbestowo-cementowe. W tym przypadku materiał wiążący, jakim jest cement, ulega zniszczeniu i następuje emisja włókien do środowiska. Dlatego istotnym jest regularne sprawdzanie stanu wyrobów zawierających azbest i natychmiastowe usunięcie w przypadku ich niezadowalającego stanu (materiały o I stopniu pilności).

Całkowite usunięcie wyrobów zawierających azbest z danego terenu będzie miało wpływ pozytywny na zdrowie i warunki życia mieszkańców.

Zwierzęta

Bezpośrednie działanie włókien azbestowych na zwierzęta może powodować podobne schorzenia jak w przypadku oddziaływania na organizm ludzki. Przy prawidłowym usuwaniu wyrobów zawierających azbest oddziaływanie to nie ma miejsca. Bardziej istotnym zagrożeniem może być hałas powstający w wyniku prac demontażowych oraz niszczenie siedlisk ptaków przy zmianie pokryć dachowych.

Ważnym oddziaływaniem będzie zwiększony ruch pojazdów w czasie transportu odpadów zawierających azbest. Spowoduje ono m.in.:

- zwiększenie barier migracyjnych,
- podwyższenie śmiertelności i zmniejszenia liczebności populacji (śmiertelne „kolizje” zwierząt z jadącymi samochodami),
- płoszenie zwierząt (hałas, światło, wibracje).

Przy zachowaniu odpowiednich środków ostrożności oraz sprawnych technicznie maszyn i urządzeń można zminimalizować takie czynniki jak hałas, wibracje, emisje włókien azbestowych do środowiska.

Jednocześnie takie czynniki jak bariery migracyjne, oraz zmniejszenie populacji poprzez kolizje z jadącymi pojazdami mają charakter marginalny ze względu na niewielki udział środków transportu wyrobów zawierających azbest do całkowitego natężenia ruchu. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenów występowania zwierząt będzie miało wpływ pozytywny na ich stan zdrowia.

Rośliny

Z dotychczasowych badań wynika, że włókna azbestowe mają znikomy wpływ na organizmy roślinne. Jednym z zagrożeń może być osadzanie się włókien azbestu na roślinach, co może skutkować zaburzeniami fotosyntezy. Innym zagrożeniem jest niszczenie roślin podczas prac budowlanych związanych z demontażem wyrobów zawierających azbest, a przypadku rur azbestowo-cementowych prace ziemne przy odkopywaniu rur, a także w przypadku demontażu pokryć dachowych azbestowo-cementowych. W związku z tym, że prace będą wykonywane na terenie zabudowy mieszkaniowej brak będzie wpływu lub wpływ na florę będzie znikomy.

Woda i gleby

Czynnikami powodującymi uwalnianie włókien azbestu do środowiska, w tym do wód i do gleb, są zarówno procesy naturalnej, postępującej degradacji, erozji i starzenia się skał i gleb, jak i eksploatacja, czy obróbka mechaniczna produktów zawierających azbest wytworzonych przez człowieka.

Obecnie największe narażenie na działanie azbestu odnotowuje się w miejscach demontażu elementów izolacyjnych i konstrukcyjnych zawierających jego domieszki, a także w punktach, w których są one poddawane rozładunkowi i/lub obróbce mechanicznej. Włókna azbestu mogą przedostawać się do wody bez pośrednictwa powietrza, dzieje się tak, np. w sytuacji naturalnego kontaktu wód szczelinowych ze skałami zawierającymi azbest. Podobne zjawisko występuje także w rurach azbestowo-cementowych, w których w podobnych warunkach mogą występować nawet 2 mln wł./l. Badania prowadzone nad określeniem ilości włókien azbestu w różnych mediach, wykazały, iż w wodzie pitnej pochodzącej z rur azbestowo-cementowych jest ok. 50 tys. wł.

Zdaniem Agencji Ochrony Środowiska (*Environmental Protection Agency*) USA azbest w wodzie nie powoduje problemów zdrowotnych, jeśli narażenie na jego oddziaływanie występuje w stosunkowo krótkim czasie, choć jednocześnie stwierdza, że azbest w wodzie może być kancerogeny, kiedy czas jego oddziaływania jest porównywalny z czasem ludzkiego życia.

Obecnie największe narażenie na działanie azbestu odnotowuje się w miejscach demontażu elementów izolacyjnych i konstrukcyjnych zawierających jego domieszki, a także w punktach, w których są one poddawane rozładunkowi i/lub obróbce mechanicznej. Grunt zanieczyszczony włóknami azbestowymi powinien być zabezpieczony przed dostępem osób postronnych a następnie zrehabilitowany poprzez wybranie zanieczyszczonej ziemi, przewiezienie jej na składowisko odpadów niebezpiecznych i zabezpieczenie odpowiednią przesypką technologiczną.

Usunięcie wyrobów zawierających azbest stanowiących potencjalne źródło zanieczyszczenia wody i gleby będzie miało wpływ pozytywny na ich stan.

Powietrze

Wpływ na powietrze może nastąpić z kilku źródeł. Pierwszym źródłem będzie demontaż odpadów zawierających azbest w sposób niezgodny z przepisami (zrzucanie wyrobów zawierających azbest z dachu, używanie narzędzi mechanicznych do cięcia wyrobów zawierających azbest, nie zabezpieczenie wyrobów przed możliwością pylenia. Może wtedy nastąpić emisja włókien azbestowych do powietrza. Zagrożenia można uniknąć przez odpowiednie specjalistyczne szkolenia oraz kontrole odpowiednich służb (Nadzór Budowlany, Inspekcja Pracy).

Innym źródłem może być transport odpadów. Z jednej strony będzie to emisja spalin zawierających takie substancje jak CO₂, SO₂, Co, NO_x. W odniesieniu do emisji powstającej w wyniku całego ruchu drogowego emisja ta jest znikoma. Innym zagrożeniem może być niewłaściwy transport odpadów. Ładunek musi być zabezpieczony przed przemieszczaniem oraz foliowany zgodnie z przepisami prawa. W przeciwnym wypadku może nastąpić emisja włókien azbestowych do powietrza. Zagrożenia można uniknąć stosując kontrole (Policja, Inspekcja Transportu Drogowego).

Ostatnim źródłem mogą być składowiska odpadów zawierających azbest. Z jednej strony będzie to emisja spalin z maszyn i urządzeń pracujących na składowisku (nie będzie ona miała znaczącego wpływu na stan jakości powietrza), z drugiej strony zagrożenie może powstać w wyniku nieodpowiedniej eksploatacji składowiska (zrzut odpadów „na zsył”, deponowanie odpadów niezabezpieczonych).

W trakcie prawidłowej eksploatacji nie ma zagrożenia dla powietrza. Potwierdzają to badania prowadzone na innych składowiskach odpadów azbestowych (np. na składowisku w Kraśniku w ramach monitoringu składowiska).

Zawartość włókien azbestowych w powietrzu nigdy nie przekroczyła dopuszczalnej normy. Usunięcie wyrobów zawierających azbest stanowiących potencjalne źródło zanieczyszczenia powietrza będzie miało wpływ pozytywny na stan jego czystości.

Krajobraz

Wpływ Programu na krajobraz będzie miał miejsce podczas demontażu wyrobów zawierających azbest. Nastąpią krótkotrwałe zmiany w krajobrazie powstałe w wyniku prac budowlanych. Będą tu miały miejsce zmiany spowodowane montażem specjalistycznych urządzeń (windy do zdejmowania azbestu na ziemi) oraz ewentualne rusztowania. Kolejnym elementem będą doraźnie gromadzone na miejscu demontażu wyroby zawierające azbest. Wszystkie te zmiany będą mieć charakter krótkotrwały.

Inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku budowy składowisk odpadów zawierających azbest. W tym przypadku zmiany krajobrazu będą mieć charakter długotrwały. Ograniczenie wpływu na krajobraz nastąpi dopiero po zakończeniu eksploatacji składowiska. W przedmiotowym Programie nie przewiduje się budowy składowiska, więc wpływ ograniczy się do demontażu i transportu wyrobów zawierających azbest.

Usunięcie wyrobów zawierających azbest z dachów budynków, likwidacja „dzikich wysypisk odpadów azbestowych” wpłynie pozytywnie na krajobraz.

Klimat

Dla oszacowania zmian klimatycznych należy wziąć pod uwagę jedynie emisję CO₂ powstałą w wyniku pracy środków transportu, ewentualnie maszyn budowlanych pracujących przy budowie nowych składowisk odpadów zawierających azbest. W związku ze śladową emisją w stosunku do tła zanieczyszczeń w przedmiotowym Programie wartość tę można uznać za pomijalną.

Zasoby naturalne

Nie przewiduje się wpływu realizacji Programu na zasoby naturalne.

Zabytki

Oddziaływanie Programu na zabytki będzie miało charakter znikomy. Jedyne zagrożenia mogą nastąpić na etapie prac związanych z demontażem wyrobów zawierających azbest. Na tym etapie może nastąpić zniszczenie zabytków lub zamiany ich otoczenia. Biorąc pod uwagę charakter robót nie przewiduje się zagrożenia dla zabytków.

Dobra materialne

Biorąc pod uwagę dobra materialne przewiduje się pozytywne oddziaływanie Programu na ten element. Najważniejszym i najbardziej zauważalnym efektem będzie wzrost wartości nieruchomości po zmianie pokrycia dachowego z płyt azbestowo-cementowych. Jednocześnie nastąpi poprawa wyglądu oraz przedłużenie żywotności budynków.

6. Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją Programu

„Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” za cel nadrzędny stawia usunięcie azbestu z terenu regionu, dlatego też, jeśli usuwanie wyrobów zawierających azbest będzie zgodne z przyjętymi zasadami ostrożności przy demontażu i składowaniu, nie należy wykazywać rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu i kompensacji ewentualnych negatywnych oddziaływań.

Efektem ekologicznym podejmowanych działań będzie usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu województwa. Przyniesie ono pozytywny efekt zarówno dla zdrowia ludzi, jak i stanu środowiska.

Do najważniejszych zadań i działań ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko wyrobów zawierających azbest przewidzianych w „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” należą:

- szczegółowa inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gmin województwa,
- zapobieganie narażeniu na ekspozycję pyłu azbestowego ludzi i środowiska,
- współpraca w rozwiązaniu „problematyki azbestowej” na poziomie gminy, powiatu, województw sąsiednich,
- działania informacyjno-edukacyjne związane z problematyką azbestową (ulotki, materiały informacyjne, spotkania, seminaria, działalność w mediach i inne),
- aktualizacja bazy informacyjnej dotyczącej występowania wyrobów zawierających azbest na terenie województwa śląskiego,
- eliminacja możliwości powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest,
- eliminacja wyrobów zawierających azbest składowanych w gospodarstwach domowych,
- bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom,
- okresowa aktualizacja Programu.

Program wskazuje posiadaczom materiałów zawierających azbest sposób postępowania tymi wyrobami.

Działania uzależnione są od wyniku oceny stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów z azbestem.

Na wstępie niezbędna jest inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest, a także określenie rodzaju azbestu. Inwentaryzacji i identyfikacji wyrobów zawierających azbest powinien dokonać właściciel lub zarządca budynku, a wyniki przeglądu powinny być udokumentowane w „Ocenie stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (zgodnie Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010r.(Dz. U. z dnia 3 września 2010r.zmieniające Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

W zależności od wyników oceny wyroby zawierające azbest mogą być dalej użytkowane lub muszą być zdemontowane i unieszkodliwione.

W Programie opisane są procedury dotyczące szczegółowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest na poszczególnych etapach (posiadacz, demontaż, transport, unieszkodliwianie). Przedstawione zostały wszystkie akty prawne zarówno krajowe jak i europejskie regulujące zagadnienia związane z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.

7. Oddziaływanie transgraniczne związane z realizacją Programu

Obowiązek rozważania możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć wynika z Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 roku oraz z Ustawy Prawo Ochrony Środowiska. Specjalnej analizie powinny podlegać inwestycje zlokalizowane blisko granic państwa, a także te realizowane dalej, ale ze względu na rozmiar przedsięwzięcia mogące powodować znaczące emisje lub zmiany w środowisku.

Województwo śląskie jest obszarem przygranicznym. Jednak realizacja „Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” nie powoduje żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne.

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach Programu ma charakter regionalny i ewentualne oddziaływanie tych przedsięwzięć może mieć zasięg lokalny.

Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja omawianego Programu nie wskazuje możliwości negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

8. Przewidywane metody analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

W celu dokładnego zaplanowania oraz przeprowadzenia ze szczególnym zachowaniem zasad bezpieczeństwa działań w zakresie usuwania azbestu, w Programie został przedstawiony dokładny harmonogram realizacji tych działań na lata 2010-2032 a także przewidziany został monitoring Programu.

Na monitoring składają się wykorzystywane dotychczas formy danych pochodzących z kontroli WIOS, informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest przedkładane marszałkowi do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy (sporządzane przez gminy), zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Posiadacze wyrobów zawierających azbest będą przekazywać informacje odpowiednio marszałkowi (osoby prawne) lub władzom gmin (osoby fizyczne) oraz do właściwego terytorialnie Inspektoratu Nadzorowi Budowlanego. Szczegółowa kontrola tych informacji będzie dokonywana przez właściwy terytorialnie Inspektorat Nadzoru Budowlanego oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Gmina przekazuje zebrane informacje o wyrobach zawierających azbest marszałkowi, gdzie dokonywany jest ich zapis w **Bazie wyrobów i odpadów zawierających azbest**.

W ramach zarządzania Programem Urząd Marszałkowski przewiduje współpracę z organami rządowymi, samorządu terytorialnego, jednostek inspekcyjnych oraz organizacji pozarządowych.

Niezbędne jest planowanie roczne realizacji kolejnych działań w Programie, nadzór i bieżąca aktualizacja, jeśli zaistnieje taka potrzeba. Monitorowane będą środowiskowe skutki przeprowadzania bądź zaniechania przeprowadzania przedsięwzięć.

Poniżej przytoczone zostały wskaźniki monitorowania i oceny skuteczności realizacji działań w Programie.

- 1) ilość wycofanych z eksploatacji wyrobów zawierających azbest,
- 2) ilości składowanych odpadów zawierających azbest,
- 3) liczba gmin korzystających z wojewódzkiej bazy danych wyrobów i odpadów zawierających azbest (WBDA),

9. Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu

W trakcie prac nad „Programem usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” opierano się na wszelkich dostępnych materiałach dotyczących przepisów prawnych postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz na przeprowadzonej inwentaryzacji azbestu na terenie województwa, danych zawartych w **Bazie wyrobów i odpadów zawierających azbest** oraz danych szacunkowych.

W trakcie opracowywania prognozy nie stwierdzono istotnych niedostatków lub braków materiałów, które ograniczyłyby możliwość wykonania prognozy.

Podczas wdrażania działań Programu zakłada się wykorzystanie obecnie znanych i używanych metod, technik, technologii usuwania i unieszkodliwiania azbestu. Program nakreśla szacunkowe koszty usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest z terenu województwa oraz schemat zarządzania Programem.

10. Metody wykorzystane przy sporządzaniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Głównym celem Dyrektywy UE w sprawie Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko (2001/42/WE), określonym w artykule 1 Dyrektywy jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i przyczynienie się do włączenia aspektów środowiskowych w proces przygotowania oraz formalnej akceptacji planów i programów w celu wspierania zrównoważonego rozwoju poprzez zapewnienie, że zgodnie z niniejszą Dyrektywą dokonywana jest ocena oddziaływania na środowisko niektórych planów i programów, które potencjalnie mogą w sposób znaczący oddziaływać na środowisko.

Główne wymogi określone bardziej szczegółowo w poszczególnych artykułach Dyrektywy są następujące:

1. Ocenę oddziaływania na środowisko należy przeprowadzić przed formalną akceptacją planu lub programu, tj. w fazie ich przygotowywania, a przy ich opracowywaniu należy wziąć pod uwagę aspekty środowiskowe (art. 3 i 8);
2. Należy przygotować raport nt. oddziaływania na środowisko (raport SOOS), przedstawiający informacje na temat oceny potencjalnego, znaczącego wpływu na środowisko (art. 5, załącznik 1);
3. W raporcie SOOS należy również przedstawić ocenę uzasadnionych rozwiązań wariantowych;
4. Państwa Członkowskie zapewniają właściwą jakość raportów SOOS (art. 12);
5. Przed formalną akceptacją planu lub programu należy go przekazać do wiadomości i skonsultować z odpowiednimi władzami ochrony środowiska oraz z opinią publiczną (art. 6);
6. Plany i programy o potencjalnym wpływie na środowisko innego Państwa Członkowskiego wymagają przeprowadzenia konsultacji transgranicznych (art. 7);
7. Plany i programy powinny być udostępnione władzom, społeczeństwu, oraz w razie konieczności innym Państwom Członkowskim, z którymi prowadzono konsultacje (art. 9);
8. W trakcie wdrażania planów i programów należy monitorować znaczące oddziaływania na środowisko (art. 10).

Oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko przeprowadzane są w Unii Europejskiej od roku 1985, tj. od kiedy przyjęto pierwszą Dyrektywę w sprawie OOS (Dyrektywa Rady 85/337/EWG). Od tego czasu procedura OOS stała się istotnym elementem procesu identyfikacji potencjalnych skutków wywieranych na środowisko przez szeroko zakrojone przedsięwzięcia. Doświadczenia związane z OOS pokazały, że niezbędna jest ocena oddziaływania na środowisko przeprowadzana na wyższym poziomie i dotycząca planów, które stanowią podstawę (przesłankę) realizacji przedsięwzięć.

Prognozę sporządzono przy zastosowaniu metod opisowych dotyczących charakterystyki zasobów środowiska poddanych oddziaływaniu oraz analiz opartych na dostępnych danych. Analizie poddano aktualny i prognozowany stan gospodarki odpadami azbestowymi na terenie województwa śląskiego, jak również proponowane kierunki działań w tym zakresie. Ponadto w prognozie przeanalizowano uwzględnienie w Programie strategicznych kierunków działań przyjętych w innych dokumentach (m.in. w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”).

Przyjęta metoda sporządzenia prognozy stanowi wynik doświadczeń autorki przedstawionych w publikacji (wspólnie z Ryszardem Kowalczykiem) „Strategiczne oceny oddziaływania na środowisko w układach sektorowych” opracowanej dla Ministra Środowiska, sfinansowanej przez NFOŚiGW i opublikowanej w roku 2003.

11. Podsumowanie

W wyniku przeprowadzonej analizy potencjalnych zagrożeń dla środowiska i zdrowia wynikających z realizacji Programu sformułowane zostały następujące wnioski:

1. Problem wymiany wyrobów i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest jedną z pilniejszych kwestii do rozwiązania w województwie śląskim.

2. Do sposobów unieszkodliwienia odpadów azbestowych jest ich składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych kwaterach przeznaczonych do składowania odpadów niebezpiecznych na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Nowelizacja ustawy o odpadach dopuściła że odpady azbestowe można przetwarzać w urządzeniach przewoźnych. Jednak również z uwagi na brak rozporządzeń ciągle nie jest możliwe przetwarzanie ich za pomocą urządzeń wykorzystujących mikrofalę lub plazmę. Rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, dopuszcza również możliwość unieszkodliwiania odpadów azbestowych przez ich składowanie w podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych.

W „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” jako metodę główną unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest przyjęto ich składowanie. Ustalone cele są zgodne z wymogami prawa polskiego i unijnego. Bardzo korzystnym dla całości realizacji Programu jest fakt istnienia ustalonych miejsc składowania odpadów. Jest to czynnik ułatwiający i przyspieszający w znacznym stopniu działania w zakresie bezpiecznego usuwania azbestu

3. Najważniejszym zagrożeniem dla środowiska związanym z realizacją Programu będzie nieterminowe realizowanie zapisanych w nim działań. Przy systematycznym realizowaniu zapisanych w Programie działań nie ma niebezpieczeństwa wystąpienia niekontrolowanego usuwania azbestu w niepożądane miejsca i w związku z tym powstawania tzw. „dzikich składowisk”. Jest to największe zagrożenie, dlatego bezwzględnie należy dążyć do zapewnienia miejsc bezpiecznego składowania oraz organizowania odbioru odpadów.

4. Niezbędne jest wprowadzenie skutecznych mechanizmów finansowych wspomagających funkcjonowanie tworzonego systemu. Ponadto, należy prowadzić ciągle akcje edukacyjno-informacyjne dla ogółu mieszkańców województwa. Należy uświadamiać zagrożenia dla zdrowia, jakie wiążą się z oddziaływaniem niewłaściwie usuwanych lub unieszkodliwianych wyrobów zawierających azbest, lecz bez wywoływania paniki i fobii strachu. Sugeruje się organizowanie spotkań i pogadanek, akcji plakatowych propagujących dokonania marszałka województwa w zakresie organizacji gospodarki odpadami azbestowymi a także rozważenie zorganizowania konkursu wiedzy o bezpiecznym postępowaniu z azbestem dla młodzieży szkolnej.

Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza oddziaływania na środowisko „Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” została opracowana zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Stanowi ona element procedury postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania tego dokumentu na środowisko przyrodnicze na obszarze województwa śląskiego.

Zakres merytoryczny prognozy wynika z art. 51 w/w ustawy. Celem prognozy jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań i skutków wykonania Programu na środowisko i stwierdzenie, czy realizacja proponowanych zadań sprzyjać będzie ochronie środowiska i czy nie będzie znacząco negatywnie na nie oddziaływać.

Cele i założenia Programu – bezpieczne usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z obszaru województwa śląskiego – są zgodne i realizują zapisy dokumentów wyższego szczebla:

- Polityki ekologicznej państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014,
- Krajowego Planu Gospodarki Odpadami KPGO 2010,
- Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego 2011,
- Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,

Cel Programu zostanie osiągnięty poprzez realizację zadań:

- Działania informacyjno-edukacyjne związane z problematyką azbestową (ulotki, materiały informacyjne, spotkania, seminaria, działalność w mediach i inne),
- Aktualizacja bazy informacyjnej dotyczącej występowania wyrobów zawierających azbest na terenie województwa śląskiego,
- Monitoring realizacji Programu.

W Prognozie przeanalizowano możliwy wpływ wskazanych do realizacji w „Programie usuwania azbestu...” przedsięwzięć na następujące elementy: obszary Natura 2000, różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta i rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki oraz dobra materialne.

Określono, czy oddziaływanie to może mieć charakter negatywny, pozytywny czy obojętny na poszczególne elementy. Przy tak przeprowadzonej ocenie możliwe było generalne określenie potencjalnych niekorzystnych skutków środowiskowych związanych z realizacją poszczególnych przedsięwzięć – skutki takie nie wystąpiły. Przeprowadzenie działań powinno przynieść dodatni efekt ekologiczny. Potencjalne negatywne krótkoterminowe oddziaływania na zasoby środowiska mogą być związane z niewłaściwym, niezgodnym z Programem i obowiązującymi przepisami, usuwaniem azbestu oraz jego nielegalnym składowaniem.

Ponieważ proponowane przedsięwzięcia mają w efekcie pozytywny wpływ na środowisko proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia.

Realizacja żadnego z proponowanych działań nie pociągnie za sobą transgranicznego oddziaływania na środowisko.

W przypadku, gdy „Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” nie zostanie wdrożony, może to doprowadzić do pogłębiania się problemów związanych z obowiązkiem usunięcia wyrobów zawierających azbest z terytorium Polski do roku 2032.

Przeprowadzona analiza i ocena przedsięwzięć Programu pozwala na stwierdzenie, że generalnie ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska i stanu zdrowia mieszkańców województwa.